

Leegstand bijenhôtels

Leo van der Heijden

Op de website www.bijenhôtels.nl staat een opvallende link met de tekst “grote leegstand bijenhôtels”. Volgens deze website van Arie Koster worden veel bijenhôtels geplaatst op plekken waar geen wilde (ofwel solitaire) bijen voorkomen. De hotels blijven dan leeg. Hoe zit dat eigenlijk?

Leo van der Heijden vroeg bij Koster naar de precieze redenen.

In welke omgeving past een bijenhotel het beste?

Van oorsprong werden bijenhôtels geplaatst voor educatie. Een bijenhotel is een ideaal middel om aandacht te vragen voor wilde bijen, maar daarvoor moet het wel echt bewoond worden. Dit kan alleen als er wilde bijen in de omgeving aanwezig zijn. Dan moet de omgeving voor deze insecten wel voldoende voedsel opleveren.

Waarop letten bij het plaatsen?

Het beste kunnen we een bijenhotel neerzetten waar mensen komen én solitaire bijen aanwezig zijn. Alleen dan heeft een bijenhotel zin. Zet een bijenhotel niet volledig in de schaduw. Veel soorten hebben warmte nodig om actief te worden.

Helpt het zaaien of planten van drachtplanten?

Het inzaaien van zaadmengsels die algemeen te koop zijn en in kleine zakjes vaak worden uitgedeeld, helpt wilde bijen nauwelijks. De soorten in deze mengsels helpen meestal alleen honingbijen en hommels. Als er geen wilde bijen zijn, dan komen ze er met dit soort zaaisel ook niet. Sterker nog, omploegen van natuurlijke ruigtevegetaties voor het grootschalig inzaaien van dit zaad kan zelfs de nog aanwezige wilde bijen verjagen!

Welke oppervlakte met het juiste mengsel is minimaal nodig?

Een strook van 2 meter breed langs een sloot of akker die meerdere jaren intact blijft, kan voldoende zijn. Maar dan wel in combinatie met een ruigte, bijvoorbeeld op een droge slootkant, een houtwal of wat bosschage. Wilde bijen hebben zo'n landschapselement nodig om zich te kunnen voortplanten.

Hoe moet het hotel staan?

De meeste wilde bijen houden van een droge warme plek. Zet een bijenhotel daarom op het zuiden of zuidoosten. Hoewel - een wormkruidbij maakt zijn nesten op alle windrichtingen.

Is een rond bouwwerk extra zinvol?

Een wormkruidbij, die in hoofdzaak vliegt op boerenwormkruid, zal dan rondom gebruik maken van de aangeboden nestgelegenheid. Wel zullen vaker de nestgangen gebruikt worden die veel zon krijgen..

Zijn er ook materialen die echt ongeschikt zijn?

Alle natuurlijke materialen zijn goed. Naast hout en holle stengels kan ook leem, klei, en baksteen gebruikt worden. Glazen- en plastic buisjes zijn minder geschikt omdat deze niet 'ademen'. Voor educatie bieden ze wel een goed inzicht hoe de verschillende bijensoorten hun cellen bouwen. Het meeste broed gaat echter verloren doordat het verstikt. Echt ongeschikt zijn gasbetonblokken. Daarin heb ik [AK] nog nooit een nestelende bij gezien.

Een stukje ecologie

Wil men de omgeving voor wilde bijen verbeteren, dan moet men een natuurlijke ruigtevegetatie aanleggen met natuurlijke drachtplanten uit de streek. Door juist vegetatiebeheer moet vervolgens een stabiele situatie ontstaan, waarbij dezelfde soorten planten voor tenminste 4 á 5 jaar aanwezig zijn. Wilde bijen vinden hun voedsel vaak maar op een paar soorten. Die moeten dan wel elk jaar terugkomen. Bloeit de juiste soort een jaar niet, dan gaat de hele populatie die van die soort afhankelijk is, verloren.

Zijn ronde gangen altijd goed? Of hebben sommige een spleet of een holle ruimte nodig?

De meeste wilde bijen die niet in de grond broeden, gebruiken het liefst ronde gangen. Er zijn echter ook metsel- en behangersbijen die gebruik kunnen maken van spleten. Wilde bijen die in zand of leem broeden, graven zelf hun nesten. Holle ruimtes worden meer gebruikt door wespen zoals urntjeswespen.

Moet het materiaal droog blijven?

In de natuur nestelen wilde bijen in allerlei materialen die in de regen nat kunnen worden. Rietstengels en oude bomen bijvoorbeeld. Wat vocht af en toe kan geen kwaad. Voorkomen moet worden dat het materiaal doorweekt raakt. Een dak bovenop het bijenhotel is dus wel aan te bevelen.

Wordt een nestgang ook hergebruikt?

Bijen kunnen gangen schoonmaken en hergebruiken, ook als er een niet-soortgenoot in heeft gezeten. Voor de bij is het een 'afweging', bepaald door wat het minste tijd kost en hoeveel lege ruimte er voorhanden is. Zijn er te weinig nieuwe gangen, dan zal eerder een al gebruikte gang opnieuw in gebruik worden genomen. In de natuur nestelen wilde bijen in resten van planten. Die vergaan in de loop van het jaar en nieuw materiaal is dan weer nodig. Een bijenhotel houdt langer stand, maar zal af en toe ook gerenoveerd moeten worden met wat nieuwe blokken hout e.d.

Moet je rekening houden met foeragerende vogels?

Spechten op zoek naar voedsel kunnen in de winter houtblokken flink beschadigen. Mezen kunnen rietstengels uit het hotel trekken als ze eenmaal doorhebben dat er insecten in zitten en halen de zaak soms flink leeg. Men kan dit voorkomen door het bijenhotel af te scherm met grofmazig gaas. Daarnaast worden wilde bijen belaagd door parasieten. Een bijenhotel trekt veel parasiterende vliegen aan en verschillende koekoeksbijen. Vaak heeft elke soort wilde bij zo zijn eigen parasieten.

Wil men de bijenstand verbeteren door het plaatsen van een bijenhotel, dan vraagt dat een beetje inzicht in de ecologie van de solitaire bij en een bijbehorend vegetatiebeheer. ●

Met dank aan Arie Koster voor zijn medewerking.